

1851 tavaszán Czetz, gr. Teleki László, Szemere Bertalan, Vukovics és Klapka György aláírásával terjedelmes memorandumot terjesztett fel Louis Bounaparte kormányához, amelyben Ausztria és Magyarország közjogi helyzetére mutatott rá.

1851. A decemberi vérengzések Párizsban érik.

1852. Párizs Az 1851-ben kelt memorandumukat elutasították. A Krimi háború kitörésekor Czetz kiábrándult II. Napóleontól és Klapka rábeszélésére Konstantinápolyba ment. Ott megszervezte a magyar légiót. Ez tudomására jutott Ausztriának és kilépett a semlegességéből, Oroszország mellé állt. Czetz nem akart idegen hadseregben szolgálni, elhagyta Konstantinápolyt és Nizzába ment. Itt találkozott a vértanú halált szenvedett gr. Batthyány Lajos özvegyével és több kísérelőjével. Ők intézték el, hogy visszamehessen Párizsba. Itt tanított, fordított, de látva, hogy a franciákat a független Magyarország ügye nem érdekli, Weis magyar mérnökkel Svájcba ment. Vasútépítési tanulmány tervet készítettek a Genf és Annecy közötti vonalra, megbízóik megelégedésére.

1857 őszen Svájcban találkozott régi barátjával gróf Teleki Sándorral, akivel Spanyolországba utaztak. A megnyerő külsejű, 36 esztendőes Czetz János itt ismerkedik meg Basilia Ortiz de Rosasszal, a száműzetésben élő argentin elnök Juan Manuel de Rosas unokahúgával. Az egész család és rokonság száműzetésben élt, saját palotájukban laktak. Prudenció apja beleegyezett a házasságba.

1858 telén Párizsból Sevilleba érkeztek.

1859 márc. 2. Czetz János a sevillai San Vicente templomban oltárhoz vezette Basilia Ortiz de Rosas kisasszonyt. Mézes heteket Alcalá de Henaresban töltötték. Itt kapott levelet Klapkától, melyben meghívja Czetz tábornokot, hogy magyar szökevényekből szervezze meg a magyar légió első dandárját. Ezért Czetz azonnal Madridba indult.

1859 június 24-én I. Ferenc József császár csapatai vereséget szenvednek az olasz hadseregtől. Kossuth III. Napóleontól segítséget kért, amit először megígért, de később nem adta meg, ezért a magyar légiót nem szervezte meg.

1859 júl. 15-én visszaadta megbízatását és búcsút vett Kossuthtól. Visszatért Sevilleba feleségéhez és látván, hogy Európa nem segít Magyarországnak elhagyta Európát.

1860 májusában Czetz, feleségével és öt hónapos Lean nevű kisfiával Lisszabonban hajóra ült és négy hét múlva Buenos Airesbe érkezett.

folytatás (Dél-Amerika) a következő számban

Dr. Sasi Nagy Istvánné sz. Betegh Klarissza

Beszámoló az 1998 július 16-án tartott klubdélutánról

A nagy meleg ellenére ismét megtelt a klubterem a Magyarok Házában. A program sok érdekességet kínált és adott is. Dr. Czárán István előadása az erdélyi örmény városok jogi státusának alakulásáról a magyarörmény múltat ismertette Erdélyben, míg Petrás Mária csángó népdalénekes és iparművész a moldvai csángók mai nehéz hely-

zetébe engedett bepillantást. Kb. 300.000 csángó él elszigetelten, szinte elhagyatva Moldvában, akik katolikus vallásukat sem tudják hitük szerint és anyanyelvükön gyakorolni. Magyar iskolák és magyar katolikus plébánosok híján felgyorsult az elrománosodás, az anyanyelv elvesztése, az ortodoxia térhódítása. Már csak vagy 80.000-en beszélnek a csángó magyar nyelvet s a 2-300 gyermek taníttatása Csíkszeredában, Udvarhelyen és Budapesten sem tudja megállítani a folyamatot. Ráadásul Csíkszeredában meg is szűnt ez a lehetőség.

Nem szabad lemondani róluk, tenni kell valamit értük is mielőbb !

Máriát - ízes és mondanivalóval teli beszéde, kedves lénye, csodálatos hangja miatt - azonnal mindenki szívébe zárta. A varázst csak növelték a kristálytiszt, követ megmozgató hangon, dobbal kísért - gyönyörű csángó népviseletben előadott - erdélyi és csángó népdalok, balladák. De még mindig volt mivel fokozni az élményt. Csodálatos kerámiáit, csángó madonnáit látva végképp mindenki szívébe zárta ezt a - nagy művész létére is - szerény, alázatos asszonyt. Itt él közöttünk 8 éve 2 gyermekével. Fogunk még találkozni Vele szerény műtermében, kiállításain és közösségünkben. Szeretettel várjuk.

Öröm volt tapasztalni a klubtagok aktivitását. Dávid József író és költő klubtársunk kedves bemutatkozása, műsorhoz választott versének felolvasása bizonyítja, hogy milyen nagy igény van egymás megismerésére.

Végül dr. Sasvári László előadása párhuzamot vont az örmény és a görög liturgia között, sok érdekességet megvilágítva. Komoly gondolatokat vetett fel az örmény katolikus vallásunk gyakorlását illetően, amely ugyancsak sürgetően megoldandó kérdés. (M)

AZ ERDÉLYI ÖRMÉNY VÁROSOK JOGI STÁTUSZÁNAK ALAKULÁSA

Elhangzott a Fővárosi Örmény Klub 1998. július 16-án tartott rendezvényén

I. Gyergyószentmiklós (és Csíkszépvíz), a székelyföldi örmény központok

Az örmények egyik fő állomása az erdélyi bevándorlás során Gyergyószentmiklós volt. I. Appaffy Mihály 1680 októberében kelt oklevelében szabad kereskedést biztosított nekik. *"Becsületes híveinknek, a kereskedő örményeknek birodalmunkban mindenütt, minden városokban, falukban és akármely helyeken is minden sokadalmakban és vásárokon szabados kereskedésük legyen."*

A fenti kiváltságok megerősítésével egyidejűleg II. Appaffy Mihály további kiváltságokat adományozott részükre, így például bíró és esküdt választási jogot kaptak. Az így választott bírák és esküdtek felettese az Ebesfalván (Erzsébetváros) székelő főbíró volt. Egyébként közigazgatásuk a Szék hatáskörébe tartozott.

A gyergyószentmiklósi székely-örmény viszony kezdeti jóirányú alakulása az idő múlásával romlani kezdett, tekintettel arra, hogy az örmény iparosok és kereskedők egyre szélesebb körű tevékenysége kezdte kiszorítani a piacról a székely iparosokat és keres-